

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON / KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM

ODJELJENJSKA ZAJEDNICA

ZA OSNOVNE ŠKOLE

Travnik, august 2025.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
SREDNJOBOSANSKI KANTON / KANTON SREDIŠNJA BOSNA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, ZNANOSTI, MLADIH, KULTURE I ŠPORTA

KURIKULUM

ODJELJENJSKA ZAJEDNICA

ZA OSNOVNU ŠKOLU

Travnik, august 2025.

Kurikulum Odgojni rad sa odjeljenjskom zajednicom za osnovne škole

Izdavač: Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona / Ministarstvo obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i športa Kantona Središnja Bosna

Za izdavača: Bojan Domić, ministar

Stručni tim za razvijanje, prilagođavanje i inoviranje predmetnih kurikuluma i njihovu primjenu u osnovnim i srednjim školama na području Srednjobosanskog kantona u kojima se nastavni proces realizira na bosanskom jeziku:

Nezira Fuško, prof., voditeljica Stručnog tima
Adis Jašarević, MA, voditelj radne grupe
Iva Stanić, administrator online platforme

Lektor:

Dr. sc. Nermin Šušić

Tehnička priprema i uređenje:

Dr. sc. Nevzudin Buzadžija

SADRŽAJ

A/ OPIS PREDMETA	4
B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA	5
C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA	6
D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI.....	7
2. razred	7
3. razred	15
4. razred	21
5. razred	27
6. razred	33
7. razred	39
8. razred	45
9. razred	51
F/ VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU	57
G/ PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA.....	57

A/ OPIS PREDMETA

Teme i programski sadržaji odjeljenjske zajednice su odgojno-edukativni sadržaji koji promoviraju moralne vrijednosti i znanja u skladu sa demokratskim, humanim i civilizacijskim vrijednostima. Tematski sadržaji odjeljenjske zajednice su multidisciplinarno postavljeni i međusobno povezani. Realizaciju međupredmetnih tema moguće je ostvariti kroz korelaciju sa Građanskim obrazovanjem, Bosanskim jezikom i književnosti, Mojom okolinom, Prirodom, Društvom, Likovnom kulturom, Historijom, Muzičkom kulturom...

Sadržaji odjeljenjske zajednice obuhvataju sljedeća tematska područja: Kulturno i prirodno naslijeđe – ekologija, Moralni odgoj – odgoj za demokratiju, Ukorak s vremenom – aktuelna zbivanja, Kultura življenja – zdrav način života i razvoja, saobraćajna kultura, Prevencija nasilničkog ponašanja, Učenje i razvoj ličnosti, Humanizacija odnosa – razvijanje socijalnih vještina.

B/ CILJEVI UČENJA I PODUČAVANJA PREDMETA

Cilj realizacije tema i programskih sadržaja odjeljenjske zajednice će se bazirati na razvijanju individualnih i kolektivnih potreba djeteta prema uzrastu kroz sljedeće zadatke:

- Jačanje učeničkog identiteta i individualnosti;
- Razvijanje samopoštovanja i poštovanja drugih;
- Podsticanje učenika za efikasno korištenje slobodnog vremena;
- Usmjeravanje učenika na pravilan odnos prema radu, učenju, te profesionalnom informisanju;
- Podsticanje humanih međuljudskih odnosa i odnosa među polovima;
- Razvijanje shvatanja pojma moralne norme, pravila i moralnog suđenja;
- Razvoj sposobnosti aktivne strukturacije i integracije moralnih standarda i normi, njihovo prihvatanje, internalizacija;
- Razvijanje ljubavi prema zavičaju, gradu i domovini Bosni i Hercegovini;
- Razvijanje društveno prihvatljivih i civilizacijskih navika i vrijednosti prema očuvanju prirode, okoline i ekologije;
- Osposobljavanje učenika za zdrav način življenja.

Formirani cilj i utvrđene zadatke potrebno je realizirati na najsavremeniji didaktičko-metodički način. Tu u prvom redu ističemo metode odgojnog djelovanja kao što su: recepciono-estetička, heuristička i problemska metoda. One u prvi plan afirmiraju odgojnog subjekta – učenika.

Razrednik će najčešće samo nagovijestiti/naznačiti temu/problem, a učenici će dalje kolektivno, partnerski ili grupno razrađivati.

Odgojne oblasti su sve iste za sve razrede, ali se svaka od njih sadržajno produbljuje, intenzivira, u skladu s uzrastu/dobi učenika i društvenom sredinom/okolinom u kojoj se nalazi svaka konkretna odjeljenjska zajednica (škola).

C/ OBLASNA STRUKTURA PREDMETNOG KURIKULUMA

U izradi kurikuluma nastavnog predmeta Odjeljenjska zajednica primijenjen je konceptualni pristup gdje se učenik usmjerava na stjecanje kompetencija važnih za život. Koncept prilagođen interesima učenika, lokalnim specifičnostima i aktuelnim zbivanjima pridonosi razvoju znatiželje kod učenika za usvajanje novih znanja. Kurikulum nastavnog predmeta Odjeljenjska zajednica je multidisciplinarno postavljen i međusobno povezan, a realizuje se kroz sljedeće oblasti:

- I Kulturno i prirodno naslijeđe,
- II Moralni odgoj,
- III Aktuelna zbivanja,
- IV Životna sredina,
- V Prevencija nasilničkog ponašanja,
- VI Učenje i razvoj ličnosti,
- VII Humani odnosi- razvijanje socijalnih vještina.

A. Kulturno i prirodno naslijeđe

Kulturno naslijeđe obuhvata sve naslijeđeno iz prošlosti, predmete, mjesta i prakse koji imaju određeni značaj u sadašnjosti, a koji se odnosi na prošlost. Sve ono materijalno, poput zgrada, knjiga, umjetničkih djela, artefakata, pa do prirodnih ljepota i krajolika. Naslijeđe je i jezik koji učimo od malena, običaji koje se prenose s koljena na koljeno, sve pjesme, plesovi i narodne priče koje nam ostavljaju naši stari. Kulturno naslijeđe predstavlja jedan od glavnih faktora opstanka jednog naroda. Njenim očuvanjem osigurava se identitet tog naroda, osjećaj pripadanja, ponosa i zajedništva. Kultuno naslijeđe zbog svog simboličkog značenja, prije svega zbog svoje neodvojive povezanosti sa kulturnim identitetom nacije, ima posebnu vrijednost u formiranju identiteta i očuvanju kulture sjećanja pojedinca i zajednice. To je posebno značajno u kontekstu društvenih i političkih promjena kroz koje je Bosna i Hercegovina prošla i još uvijek prolazi.

A.1. Prirodno naslijeđe i ekologija

A.2. Kulturno naslijeđe

B. Moralni odgoj

Moral je skup načela i shvaćanja pravila, običaja i društvenih normi u određenom društvu ili u jednom njegovom dijelu o tome što je dobro, a što zlo, što je valjano i dopušteno, a što nije (Kljajić, 2005). Pri tome se dobre namjere i postupci pozitivno vrednuju, odobravaju, preporučuju ili nagrađuju, a loše sprječavaju, osuđuju, zabranjuju. Pomoću moralnih pravila štiti se dobrobit pojedinaca i osigurava ostvarenje ljudskih prava (Vasta, Heith i Miller, 1998). Jedan od važnijih zadataka koja djeca u razdoblju djetinjstva moraju svladati jeste razvoj moralne svijesti. Dva teorijska pravca su odredila proučavanje moralnog razvoja djece, odnosno načina na koji djeca shvaćaju i slijede moralna pravila. Prema jednom od njih dječja moralna uvjerenja i postupci postoje u djetetu i s vremenom izađu na površinu, dok ih prema drugom shvaćanju na dijete prenosi društvo, odnosno riječ je o poznatom suprotstavljanju paradigmi naslijeđa i odgoja.

B.1. Moralna pravila i norme
B.2 Vrijednosni sistem rada

C. Aktuelna zbivanja

Kod realizacije ove teme treba pratiti aktuelna zbivanja i informisati učenike o istima ovisno o uzrasnoj dobi. Razvijati navike za korištenje različitih sredstava informisanja. Selektivno slušanje/gledanje i korištenje. Razvijati kritički stav i odnos prema nekim sadržajima.

C.1. Ukorak s vremenom
C.2. Izvori informacija

D. Kultura življenja

Razumijevanje povezanosti održavanja lične higijene, zdravog načina života, važnosti snaga zdravlje, pravilne i zdrave ishrane u cilju očuvanja zdravlja, humani odnosi među spolovima 7 su elementi domene Zdravi životni stilovi. Rast i razvoj ljudi zavisi od životnih uslova, a za očuvanje zdravlja čovjeka bitno je usvojiti i zdrave životne navike i izgraditi zdrav životni stil. Odnos unutar porodice ključan je za razvoj socijalizacije i identiteta.

D.1. Živjeti zdravo
D.2. Saobraćajna kultura

E. Prevencija nasilja

Ovaj koncept podrazumijeva načine efikasnog rješavanja konflikta u školi, kroz nastavu i vannastavne aktivnosti. Tokom učenja i podučavanja učenici će se upoznati sa načinima rješavanja konflikta, komunikaciji, izražavanju emocija. Upoznat će norme ponašanja u školi, u lokalnoj zajednici i široj društvenoj zajednici. Tokom učenja i podučavanja učenici uče da definišu, objasne i razlikuju nasilno i ne nasilno ponašanje, međusobno uvažavanje i poštivanje, komunikacijskim vještinama. Na taj način se kod učenika razvija sposobnost kritičkog mišljenja i kvalitetnog odnosa prema sebi i drugima. Unutar oblasti definirane su dvije komponente:

E.1. Međusobno razumijevanje i poštivanje,
E.2. Samokontrola.

F. Učenje i razvoj ličnosti

Kroz ovu oblast kod učenika će se razvijati stjecanje i formiranje radnih navika i stjecanje pravilnog odnosa prema radu. Razvijati pozitivan stav prema učenju i postizanju rezultata.

G. Humani odnosi – razvijanje socijalnih vještina

Djeca se ne rađaju s vještinama, vrijednostima i vrlinama. Sve one su važan dio djetetovog identiteta i ličnosti, zbog čega je svako dijete jedinstveno, prepoznatljivo i različito od drugih. Zajedničko im je da se one uče, stiču, uvježbavaju i razvijaju, prvo u porodici, a zatim i u školi. Kroz ovu oblast razvijati kod učenika da stječu vještine da uspješno žive i rade s drugima, da budu sretni, dobri ljudi, uspješni u ličnom životu i karijeri i korisni društvu, zatim što da cijenimo, što nam je vrijedno, kako da se ponašamo i odnosimo prema sebi i drugima, kako da učimo i radimo.

Sve navedene oblasne strukture/teme realizuju se interdisciplinarno kroz različite predmete i ishodi su vezani za druga predmetna područja koja su u skladu sa uzrastom.

Zavisnosti od uzrasne dobi isti se proširuju i sve više su vezani za druga nastavna područja i oblasti kao što su Društvo, Kultura življenja, Biologija, Geografija, Bosanski jezik i književnost, Tjelesna kultura, Historija, Likovna kultura, možemo reći kroz sve nastavne oblasti i oblasne kurikulare.

D/ ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI

2. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.2.1. Upoznaje kulturne znamenitosti u bližoj okolini.	- Izgrađuje pravilan odnosa (ljubav) prema svom zavičaju. - Upoznaje bližu okolinu u kojoj živi. - Opisuje svoju okolinu u kojoj živi. - Imenuje kulturno-historijske spomenike u svom okruženju i šire.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.2.1. UMP 2.3.4.
Ključni sadržaji	
Moja škola. Moj grad. Zašto volim svoj grad (znamenitosti)?	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Nastavnik sadržaje realizuje kroz razgovore, fotografije, slajdove i sl. Ilustruje izgled mjesta i sredine oko škole, važnijih objekta oko škole, školsko dvorište, parkovi, vrtovi, rijeke. Preporučuje se - uzgojimo sami svoje drvo.	
A.2.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	- Poštuje tradiciju i običaje drugih naroda i narodnosti u Bosni i Hercegovini. - Imenuje i razlikuje narode i narodnosti koje žive u Bosni i Hercegovini. - Povezuje ime države sa nazivom njenih stanovnika. - Učenici će se navikavati na redovne posjete muzejima i pričanje priča iz prošlosti, razvijajući svijest o važnosti kulturnog naslijeđa.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3. DHP 1.2.4.
Ključni sadržaji	
- Pripadnici različitih kultura na svijetu. - Narodi i narodnosti u Bosni i Hercegovini.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Ilustruje vrijednosti pripadanja svom narodu (stećak). Aktivnost se mogu realizirati kroz posjetu Zavičajnom muzeju (u bližoj okolini) gdje će proći kroz radionicu pod nazivom Bajka o muzejskom kraljevstvu. U sredinama u kojima nije moguće izvršiti posjetu muzeju, ovu aktivnost sprovesti u učionici kroz virtualni koncept muzeja. Programska aktivnost razvijena je s ciljem približavanja muzejskih predmeta, njihovih priča i značenja najmlađoj muzejskoj publici.	

Ova mala priča protkana je velikim uvjerenjem da je zadatak muzeja da priča i (po)kazuje – priča kakvi smo bili, koliko smo slični i različiti. Otrgnuti od zaborava, gdje između prošlosti i budućnosti, eksponati doslovno progovaraju.

Oblast: B/ Moralni odgoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.2.1. Utvrđivanje važnosti donošenja pravila u odjeljenju i školi.	• Upoznaje pravila kućnog reda. • Poznaje pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Upoređuje pravila u kući i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.2.3
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Upoznajmo kućni red i pravila škole. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju. - Prava djeteta: Moje je pravo ići u školu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Preporuka nastavniku je da igrom uloga približi učenicima pravila ponašanja u školi.	
B.2.2. Opisuje rad u porodici i izvodi zaključak da svi u porodici imaju svoj radni zadatak.	• Razvija ljubav prema radu. • Prepoznaje dobar i loš rad. • Opisuje poslove u kući. • Uočava da se za dobar posao može dobiti nagrada.
Poveznice sa ZJNPP	DHP.1.1.3.
Ključni sadržaji	
- Radovi u porodici. - Provođenje slobodnog vremena.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Izrada liste poslova dnevno. Može se koristiti Odgojni rad s odjeljenjskom zajednicom od I do IV razreda autora prof. dr. Dževdeta Ajanović i prof. dr. Marka Stevanovića, Tešanj, 2000.	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.2.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Imenuje i razlikuje vjerske blagdane u svom okruženju. • Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Praznici (porodični, školski, državni, međunarodni). - Ključni događaji u mojoj porodici (obitelji). - Rođendani; Rođendan domovine Bosne i Hercegovine slavimo i mi; Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika. Nastavnik može organizovati prilikom realizacije nastavnog sata rođendan.	
C.2.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2.
Ključni sadržaji	
- Načini informisanja (izrada plakata, pozivnica, obavijesti).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave. Odgojni rad s odjeljenjskom zajednicom od I do IV razreda, prof. dr. Dževdeta Ajanović i prof. dr. Marko Stevanović, Tešanj, 2000.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.2.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju redovnog i pravilnog održavanja lične	• Razlikuje pojmove lična (osobna) higijena i higijena životnog prostora.

(osobne) higijene i higijene životnog prostora.	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene životnog prostora.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.1.1 POO 1.3.1. PHP 1.2.1.
Ključni sadržaji	
- Lična higijena kao preduvjet očuvanja zdravlja. - Ponašanje za stolom. - Zdrava i pravilna ishrana. - Odlazak u prirodu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Osim materijala koji je usmjeren na učioničko okruženje, neophodno je osigurati i opremu za pripremu i serviranje hrane kako bi učenici ovladali praktičnim životnim vještinama kao što su priprema namirnica, čuvanje namirnica, obrada namirnica termičkim putem, serviranje hrane i sl. Izvanučionička nastava se organizuje kroz posjete nutricionisti, prodavnici ekološki zdrave hrane, restoranu, pijaci i sl. Nastavnik treba da odabere adekvatne projektne zadatke koje će učenici realizirati samostalno ili u malim grupama, a koji su direktno povezani sa zdravom ishranom i pravilnim prehrambenim navikama.	
Ishod učenja	
D.2.2. Primjenjuje osnove saobraćajne kulture.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja pješaka. • Imenuje prostor za kretanje vozila.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1.
Ključni sadržaj	
- Prijelaz preko ulice (praktična vježba). - Saobraćajni znakovi – pješački prijelaz. - Semafor. - Put od kuće do škole- saobraćajna pravila.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarenju ishoda valja voditi računa o povezanosti s drugim ishodima u podučavanju pa se tako npr. povezuje snalaženje učenika u određenome neposrednom okruženju uz opisivanje svih međuodnosa, npr. gore-dolje, naprijed-natrag, ispred-iza, lijevo-desno, unutar-izvan, ispod-iznad s njegovom organiziranošću ili promjenama. Demonstracijama u razrednom okruženju simulira kretanje u saobraćaju.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.2.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumijevanju i poštovanju.	• Izvodi zaključak da svi imamo određene osobine i identitet (rasna, nacionalna pripadnost, mjesto rođenja, uloge kćerka/sin, fizičke karakteristike). • Zaključuje da neke karakteristike ljudi ne mogu birati jer ih stječu svojim rođenjem.
Poveznice sa ZJNPP	POO 4.2.1
Ključni sadržaji	
- Kako se ponašam i ophodim u školi?	

- Predrasude o drugima. - Razlike su istovremeno i sličnosti (veliki i mali, jači i slabiji, zdravi i bolesni, mladi i stari, bogati i siromašni).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti Priručnik "Prevencija nasilja koje uključuje djecu u Bosni i Hercegovini".	
E.2.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i samokontrolu.	• Razlikuje šta je govor nasilja (govor zmije) i govor nenasilja (govor žirafe). • Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • U govoru i razgovoru razlikuje pojmove emocije (osjećanja) i kontrola emocija (osjećanja). • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1 DHP 4.3.1
Ključni sadržaji	
- Ja i moja ljutnja. - Ja i moji ukućani – komunikacija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti Priručnik "Prevencija nasilja koje uključuje djecu u Bosni i Hercegovini" sa oblastima i temama primjerenim uzrastu.	

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti	
Ishod učenja	Razrada ishoda
F.2.1. Pravilan odnos prema sebi.	• Razlikuje pojmove lični i grupni identitet kroz imenovanje zajednica kojima pripada i ulogama koje ima u društvu. • Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe. • Uočava da se za uspjeh može dobiti nagrada. • Uočava loše osobine sjedilačkog života. • Navodi svoje lične podatke, svoje osobine, želje i potrebe prilikom predstavljanja, upoznavanja i postavljanja ličnih ciljeva.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- To sam ja (predstavljanje sebe crtežom). - Moje vrline i moje mane. - Moj uspjeh u učenju. - Ja i moje navike u upotrebi informacionih tehnologija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Može se koristiti igra uloga. Tekstovi na temu „Šta si posijao, to ćeš i požnjeti“.

Oblast: G/ Humani odnosi- razvijanje socijalnih vještina

Ishod učenja	Razrada ishoda
G.2.1. Izgrađuje pravilan odnos prema drugom.	• Primjenjuje stečena znanja o bontonu unutar škole. • Iznosi svoje emocije o drugu. • Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Spoznaje da je laž negativna osobina. • Uočava povjerenje i zajedništvo kao bitne odrednice prijateljstva.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3.
Ključni sadržaji	
- Strpljivost i umijeće slušanja. - Primjena bontona u školi. - Prijateljstvo, kako nastaje i kako se gasi ili razvija. - Predstavimo se zajedničkim crtežom, pjesmom ili simbolom. - Sretan sam.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Izrada upitnika na koje učenici odgovaraju, npr: odredi poslove koje možeš raditi sam...	

3. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.3.1. Predlaže i provodi mjere zaštite i unapređenja životne sredine.	• Izgrađuje pravilan odnos (ljubav) prema svojoj okolini. • Upoznaje bližu okolinu u kojoj živi. • Opisuje svoju okolinu u kojoj živi. • Razvija osjećaj za estetikom.
Poveznice sa ZJNPP	UMP 2.3.4. BIO 1.3.3
Ključni sadržaji	
- Šta ja mogu učiniti da moj grad bude ljepši? - Uredimo svoju učionicu. - Ponašanje na izletu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Kako bi ova tematska cjelina bila što kvalitetnije usvojena od strane učenika, potrebno bi bilo da se prema mogućnostima i specifičnostima okoline odaberu odgovarajući zagađeni i ugroženi dijelovi okoline s učenicima. i o njima raspravlja. Dio sadržaja može biti povezan sa zaštitom prirode i postupcima na očuvanju iste. Pravilno odlaganje otpada učešće u projektima.	
A.3.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	• Poštuje tradiciju i običaje drugih naroda i narodnosti u Bosni i Hercegovini. • Povezuje ime države sa nazivom njenih stanovnika. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Raspoznaje način na koji datu sliku objasniti pisanim putem i obrnuto. • Aktivno učestvuje u kreiranju vlastitih pojmova kroz riječi i slike. • Učenik poboljšava likovno i govorno stvaralaštvo.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.2.4. UMP.2.3.4
Ključni sadržaji	
- Stvaramo riječi i slike.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Ilustruje i radi sastav na osnovne vrijednosti pripadanja svom narodu (stećak), zastava. Aktivnost se mogu realizirati kroz posjetu historijskih spomenika (u bližoj okolini).	

Oblast: B/ Moralni odgoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.3.1. Utvrđivanje važnosti donošenja pravila u odjeljenju i školi.	• Upoznaje pravila kućnog reda. • Poznae pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Upoređuje pravila u kući i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.2.3
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Upoznajmo kućni red i pravila škole. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju. - Ponašanje na času i na odmoru.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Preporuka nastavniku je da igrom uloga približi učenicima pravila ponašanja u školi. Stvorimo svoja pravila.	
B.3.2. Opisuje rad u porodici i izvodi zaključak da svi u porodici imaju svoj radni zadatak.	• Razvija ljubav prema radu. • Prepoznaje svoje odgovornosti. • Opisuje poslove u kući. • Uočava da se za dobar posao može dobiti nagrada.
Poveznice sa ZJNPP	DHP.1.1.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Moja odgovornost u školi i porodici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Razgovor voditi o izvorima odgovornosti (obećanje, zadatak, imenovanje/postavljenje, zanimanje, zakon). Posljedice preuzimanja odgovornosti, izbor između odgovornosti koje su suprotstavljene jedna drugoj. Moje slobodno vrijeme, način na koji ga koristim. Odgojni rad s odjeljenjskom zajednicom od I do IV razreda, prof. dr. Dževdeta Ajanović i prof. dr. Marko Stevanović, Tešanj, 2000.	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.3.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike.

	• Imenuje i razlikuje vjerske blagdane u svom okruženju. • Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Šta se zbilo u školi, općini i bližem okruženju? - Dan općine, Dan škole. - Rođendani; Rođendan domovine Bosne i Hercegovine slavimo i mi. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Nastavnik može prilikom realizacije nastavnog sata organizovati rođendan.	
C.3.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2.
Ključni sadržaji	
- Načini informisanja (izrada plakata, pozivnica, obavijesti).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih novinskih obavijesti iz škole i vođenje rasprave o istima.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.3.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene i higijene životnog prostora.	• Razlikuje pojmove lična (osobna) higijena i higijena životnog prostora. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene životnog prostora.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.1.1 POO 1.3.1. PHP 1.2.1.
Ključni sadržaji	
- Redovne fizičke aktivnosti - osnova dobrog zdravlja.	

- Moje prehrambene navike (u školi, kući). - Moje eko-navike. - Odlazak u kino.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Osim materijala koji je usmjeren na učioničko okruženje, neophodno je osigurati i opremu za pripremu i serviranje hrane kako bi učenici ovladali praktičnim životnim vještinama kao što su priprema namirnica, čuvanje namirnica, obrada namirnica termičkim putem, serviranje hrane i sl. Izvanučionička nastava se organizuje kroz posjete nutricionisti, prodavnici ekološki zdrave hrane, restoranu, pijaci i sl. Nastavnik treba da odabere adekvatne projektne zadatke koje će učenici realizirati samostalno ili u malim grupama, a koji su direktno povezani sa zdravom ishranom i pravilnim prehrambenim navikama.	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.3.2. Primjenjuje osnove saobraćajne kulture.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja pješaka. • Imenuje prostor za kretanje učesnika u saobraćaju.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1.
Ključni sadržaj	
- Moje slobodno vrijeme (vožnje bicikla, romobila).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarenju ishoda valja voditi računa o povezanosti s drugim ishodima u podučavanju pa se tako npr. povezuje snalaženje učenika u određenome neposrednom okruženju uz opisivanje svih međusobnih, npr. gore-dolje, naprijed-natrag, ispred-iza, lijevo-desno, unutar-izvan, ispod-iznad s njegovom organiziranošću ili promjenama. Razgovor o sportovima, značaj za razvoj i higijenske navike.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.3.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumijevanju i poštovanju.	• Izvodi zaključak da svi imamo određene osobine i identitet (rasna, nacionalna pripadnost, mjesto rođenja, uloge kćerka/sin, fizičke karakteristike). • Zaključuje da neke karakteristike ljudi ne mogu birati jer ih stječu svojim rođenjem.
Poveznice sa ZJNPP	POO 4.2.1
Ključni sadržaji	
- Kako se ponašam i ophodim u školi? - Nenasilno rješavanje problema. - Odnos prema drugima, razuman i emocionalni odnos. - Ja i moj drug- međusobno poštivanje i uvažavanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010.	

E.3.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i samokontrolu.	• Razlikuje šta je govor nasilja (govor zmije) i govor nenasilja (govor žirafe). • Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • U govoru i razgovoru razlikuje pojmove emocije (osjećanja) i kontrola emocija (osjećanja). • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1 DHP 4.3.1
Ključni sadržaji	
- Ja i moja ljutnja. - Ja i moji ukućani – komunikacija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010.	

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti	
Ishod učenja	Razrada ishoda
F.3.1. Pravilan odnos prema sebi	• Razlikuje pojmove lični i grupni identitet kroz imenovanje zajednica kojima pripada i ulogama koje ima u društvu. • Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe. • Uočava da se za uspjeh može dobiti nagrada. • Uočava loše osobine sjedilačkog života. • Navodi svoje lične podatke, svoje osobine, želje i potrebe prilikom predstavljanja, upoznavanja i postavljanja ličnih ciljeva.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Kako pisati zadaću? - Moje vrline i moje mane (ja i drugi). - Moj uspjeh u učenju (analiza rezultata rada). - Ja i moje navike u upotrebi igrice – informacione tehnologije.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Odgojni rad s odjeljenjskom zajednicom od I do IV razreda, prof. dr. Dževdeta Ajanović i prof. dr. Marko Stevanović, Tešanj, 2000.	

Oblast: G/ Humani odnosi - razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.3.1. Izgrađuje pravilan odnos prema drugom.	• Primjenjuje stečena znanja o bontonu unutar škole. • Iznosi svoje emocije o drugu. • Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Spoznaje da je laž negativna osobina. • Uočava povjerenje i zajedništvo kao bitne odrednice prijateljstva.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Moje školske brige. - Oprezno s nepoznatim osobama. - Moje društvo i ja; Prijateljstvo. - Parovi (ja i moj drug, par u klupi, prijatelji, bračni par, zaljubljeni par). - Sretan sam što...	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U zavisnosti od socijalne i emotivne zrelosti djece, mogu se očekivati manje ili više izražene teškoće u vezi sa uspostavljanjem odnosa sa drugom djecom. Zbog toga se djeca često povlače u virtualni svijet koji im omogućava komunikaciju sa vršnjacima. Potrebno je kontinuirano podizati svijest o načinu komunikacije ovisno o dobi i sposobnostima učenika. Preporuka je da se tokom godine rade projekti koji će međusobno povezati sve predložene sadržaje, korištenjem različitih tehnika, uključujući odgovarajuće digitalne tehnologije kao vid komunikacije.	

4. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.4.1. Predlaže i provodi mjere zaštite i unapređenja životne sredine.	• Izgrađuje pravilan odnosa (ljubav) prema svojoj okolini. • Upoznaje bližu okolinu u kojoj živi. • Navodi primjere zaštite prirodnih bogatstava. • Navodi primjere pozitivnog i negativnog utjecaja čovjeka na okolinu.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.5 BIO 1.3.3 GEO 2.2.1
Ključni sadržaji	
- Značaj čiste vode i čistog zraka za ljudski razvoj. - Dan planete Zemlje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Kako bi ova tematska cjelina bila što kvalitetnije usvojena od strane učenika, potrebno bi bilo da se prema mogućnostima i specifičnostima okoline odaberu odgovarajući zagađeni i ugroženi dijelovi okoline s učenicima i o njima raspravlja. Dio sadržaja može biti povezan sa zaštitom prirode i postupcima na očuvanju iste. Izrada panoa i predstavljanje Dana planete Zemlje.	
A.4.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	• Poštuje tradiciju i običaje drugih naroda i narodnosti u Bosni i Hercegovini. • Povezuje ime države sa nazivom njenih stanovnika. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Opisuje najznačajnije kulturno-historijske spomenike u bližoj okolini iz bliže i dalje prošlosti. • Diskutuje o načinu zaštite i očuvanja kulturne baštine.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.2.4. PNP 1.3.1
Ključni sadržaji	
- Kulturni i historijski spomenici u mom mjestu, gradu (vrijeme nastajanja, tvorci spomenika, kulturološki značaj očuvanja. - Kulturni običaji iz našeg kraja, pjesme, plesovi, običaji nekad i danas. - Historija moga mjesta.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoje, PowerPoint prezentacije i sl. Ilustruje i radi sastav na osnovne vrijednosti pripadanja svom narodu. Aktivnost se mogu realizirati kroz posjetu historijskih spomenika (u bližoj okolini) akcenat na spomenicima preostalim iz odbrambeno-oslobodilačkog rata BiH.	
Oblast: B/ Moralni odgoj	

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.4.1. Utvrđivanje važnosti donošenja pravila u odjeljenju i školi.	• Upoznaje pravila kućnog reda. • Poznae pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Upoređuje pravila u kući i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.2.3
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Upoznajmo kućni red i pravila škole. - Prava djeteta. - Ponašanje na času i na odmoru.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Preporuka nastavniku je da igrom uloga približi učenicima pravila ponašanja u školi.	
B.4.2. Opisuje rad u porodici i izvodi zaključak da svi u porodici imaju svoj radni zadatak.	• Razvija ljubav prema radu. • Prepoznaje svoje odgovornosti. • Opisuje poslove u kući. • Uočava da se za dobar posao može dobiti nagrada.
Poveznice sa ZJNPP	DHP.1.1.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Moja odgovornost u školi i porodici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Razgovor voditi o izvorima odgovornosti (obećanje, zadatak, imenovanje/postavljenje, zanimanje, zakon). Posljedice preuzimanja odgovornosti, izbor između odgovornosti koje su suprotstavljene jedna drugoj. Kodeks ponašanja u zajednici koristiti Priručnik za nastavnike tema 4. „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010.	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.4.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Imenuje i razlikuje vjerske blagdane u svom okruženju.

	• Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Dan općine, Dan škole. - Državni praznici u Bosni i Hercegovini. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Nastavnik može organizovati rođendan prilikom realizacije nastavnog sata.	
C.4.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima. • Donosi zaključke o vremenskim odrednicama značajnim za vremenski period.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2. DHP 2.1.1
Ključni sadržaji	
- Aktuelno zbivanje u našoj općini.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.4.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene i higijene životnog prostora.	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene. • Objašnjava značaj pravilne ishrane u prevenciji. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene životnog prostora.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.1.1 POO 1.3.1. PHP 1.2.1.
Ključni sadržaji	
- Zdrav način života i razvoj ličnosti(fizičke aktivnosti, duhovna razonoda, posjeta izložbama, kinu, pozorištu i sl.).	

- Lična higijena kao preduvjet očuvanju zdravlja. - Čuvanje od prehlade i zaraznih oboljenja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Osim materijala koji je usmjeren na učioničko okruženje, neophodno je osigurati i opremu za pripremu i serviranje hrane kako bi učenici ovladali praktičnim životnim vještinama kao što su priprema namirnica, čuvanje namirnica, obrada namirnica termičkim putem, serviranje hrane i sl. Izvanučionička nastava se organizuje kroz posjete nutricionisti, prodavnici ekološki zdrave hrane, restoranu, pijaci i sl. Nastavnik treba da odabere adekvatne projektne zadatke koje će učenici realizirati samostalno ili u malim grupama, a koji su direktno povezani sa zdravom ishranom i pravilnim prehrambenim navikama. Šta bi smio jesti, šta ne?	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.4.2. Ponaša se u skladu sa saobraćajnim pravilima.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja pješaka. • Imenuje prostor za kretanje učesnika u saobraćaju. • Opisuje vrstu saobraćajnih sredstava. • Imenuje osnovna saobraćajna pravila.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1. GEO 2.2.4.
Ključni sadržaj	
- Poštivanje saobraćajnih pravila. - Nesavjesni vozač u saobraćaju. - Saobraćajna policija i poštivanje Zakona o bezbjednosti u saobraćaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarenju ishoda valja voditi računa o povezanosti s drugim ishodima u podučavanju pa se tako npr. povezuje snalaženje učenika u određenome neposrednom okruženju uz opisivanje svih međuosobnih, npr. gore-dolje, naprijed-natrag, ispred-iza, lijevo-desno, unutar-izvan, ispod-iznad s njegovom organiziranošću ili promjenama. U saradnji sa policijom pozvati policajca u razred ili igrom uloga oponašati policajca.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.4.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumjevanju i poštovanju.	• Izvodi zaključak da svi imamo određene osobine i identitet (rasna, nacionalna pripadnost, mjesto rođenja, uloge kćerka/sin, fizičke karakteristike). • Zaključuje da neke karakteristike ljudi ne mogu birati jer ih stječu svojim rođenjem.
Poveznice sa ZJNPP	POO 4.2.1
Ključni sadržaji	
- Agresivno ponašanje vodi konfliktu. - Nenasilno ponašanje. - Odnos prema drugima, razuman i emocionalni odnos, komunikacijske vještine. - Ja i drugi - međusobno poštivanje i uvažavanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmejana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne	

komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Za motivaciju učenika može poslužiti kratki igrokaz konverzacije i aktivnog slušanja, koji će izvesti sami učenici. Nastavnik treba da osmisli radionicu čiji će krajnji ishod biti da kod učenika razvije vještinu i sposobnost mirnog rješavanja konflikata. Isto tako bilo bi dobro da upozna učenike sa pojmom medijacija, koje osobine treba imati medijator i koliko on može da pomogne kao treća osoba da se konflikt riješi na miran način. Bitno je da nastavnik kontinuirano naglašava učenicima da su svi ljudi jedinstveni i da svaka osoba ima barem jednu osobinu koja ih razlikuje od drugih. Zato je važno razumjeti sebe, svoje vrline i mane, jer kada razumijete sebe i svoja ponašanja, spremniji ste čuti i razumjeti doživljaje i ponašanje ljudi oko sebe. Zato treba potaći mlade ljude da rade na sebi da prave pozitivne promjene, a smijeh i smisao za humor je jedna od načina kako da se oslobodimo negativnih emocija. Djeca komuniciraju unutar grupe vršnjaka, ona komuniciraju kroz igru, crtež, modeliranje, muziku, pjevanjem, plesom, pisanjem, pričanjem. Sve se to može postići osmišljavanjem konkretne igrice koja će razvijati međusobno uvažavanje (predstavi sebe i druga slikom, imitacijom i sl.)

E.4.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i ponašanje.	• Razlikuje šta je govor nasilja (govor zmije) i govor nenasilja (govor žirafe). • Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih.
--	--

Poveznice sa ZJNPP

JZK 5.1.1 DHP 4.3.1

Ključni sadržaji

- Rješavanje ljutnje.
- Potrebe i nasilje.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010.

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti

Ishod učenja	Razrada ishoda
F.4.1. Pravilan odnos prema sebi.	• Razlikuje pojmove lični i grupni identitet kroz imenovanje zajednica kojima pripada i ulogama koje ima u društvu. • Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe. • Uočava da se za uspjeh može dobiti nagrada. • Uočava loše osobine sjedilačkog života. • Navodi svoje lične podatke, svoje osobine, želje i potrebe prilikom predstavljanja, upoznavanja i postavljanja ličnih ciljeva.

Poveznice sa ZJNPP

DHP 1.1.1.

Ključni sadržaji

- Kako pisati zadaću koristeći druge izvore.
- Kako učiti, kako se služiti knjigom.

- Moje vrline i moje mane (ja i drugi, pravilna slika o sebi i drugima). - Kako se služiti internetom.
Preporuke za ostvarenje ishoda
U zavisnosti od socijalne i emotivne zrelosti djece, mogu se očekivati manje ili više izražene teškoće u vezi sa uspostavljanjem odnosa sa drugom djecom. Zbog toga se djeca često povlače u virtualni svijet koji im omogućava komunikaciju sa vršnjacima. Potrebno je kontinuirano podizati svijest o načinu komunikacije ovisno o dobi i sposobnostima učenika. Prevelika upotreba interneta ometa san.

Oblast: G/ Humani odnosi - razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.4.1. Izgrađuje pravilan odnos prema drugom.	• Primjenjuje stečena znanja o bontonu unutar škole. • Obrazlaže zašto je važno lijepo i kulturno se ponašati u javnim objektima • Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Uočava povjerenje i zajedništvo kao bitne odrednice prijateljstva.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Odnos prema drugima u odjeljenju i van odjeljenja, topao i hladan odnos, agresivno i neagresivno ponašanje. - Primjena bontona u školi – praktična igra uloga. - Kako nastaje prijateljstvo, kako se ono gasi ili razvija. - Odnos između dječaka i djevojčica.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Djeca od prvog razreda uče pravila ponašanja. U ovom uzrastu djeca bi trebala znati primijeniti naučeno o pravilima ponašanja u školi. Kultura ponašanja djece na javnim mjestima omogućuje da pažljivo i pristojno postupaju u određenoj situaciji u kojoj se nađu. Djeci je važno skrenuti pažnju o kodeksu odijevanja i razlikama dječak-djevojčica.	

5. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.5.1. Upoznaje kulturne znamenitosti u svom širem zavičaju.	• Izgrađuje pravilan odnosa (ljubav) prema svojoj okolini. • Upoznaje bližu okolinu u kojoj živi. • Navodi primjere zaštite prirodnih bogastava. • Navodi primjere pozitivnog i negativnog utjecaja čovjeka na okolinu.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.5 BIO 1.3.3 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Najvažnije prirodne znamenitosti i turistički sadržaji u kantonu. - Značaj čiste vode, čistog zraka, čiste zemlje i ekoloških standarda za ljudski razvoj.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Kako bi ova tematska cjelina bila što kvalitetnije usvojena od strane učenika, potrebno bi bilo da se prema mogućnostima i specifičnostima okoline odaberu odgovarajući zagađeni i ugroženi dijelovi okoline s učenicima. i o njima raspravlja. Dio sadržaja može biti povezan sa zaštitom prirode i postupcima na očuvanju iste. Izrada panoa i predstavljanje Dana planete Zemlje.	
A.5.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	• Poštuje tradiciju i običaje drugih naroda i narodnosti u Bosni i Hercegovini. • Povezuje ime države sa nazivom njenih stanovnika. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Opisuje najznačajnije kulturno-historijske spomenike u bližoj okolini iz bliže i dalje prošlosti. • Diskutuje o načinu zaštite i očuvanja kulturne baštine.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.2.4. PNP 1.3.1 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Najvažniji kulturni i historijski spomenici u kantonu (vrijeme nastajanja, tvorci spomenika, kulturološki značaj očuvanja. - Kulturni običaji iz našeg kraja, pjesme, plesovi, običaji nekad i danas. - Historija moga mjesta i posjeta spomeniku kulture u kantonu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Ilustruje i radi sastav na osnovne vrijednosti pripadanja svom narodu . Aktivnost se mogu realizirati kroz posjetu historijskih spomenika (u bližoj okolini) akcenat na spomenicima preostalim iz odbrambeno-oslobodilačkog rata BiH. Monografije moga kraja.	

Oblast: B/ Moralni odgoj	
Ishod učenja	Razrada ishoda
B.5.1. Utvrđivanje važnosti donošenja pravila u odjeljenju i školi.	• Primjenjuje pravila kućnog reda. • Primjenjuje pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Upoznaje se sa pravima djeteta. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.2.3
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju. - Prava djeteta, Konvencija UN-a o pravima djeteta (1989) - kritička analiza ostvarivanja prava. - Deklaracija o univerzalnim ljudskim pravima (1984) osnovna prava, kritička analiza ostvarivanja tih prava u Bosni i Hercegovini.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Učenici kroz projektnu nastavu pronalaze i diskutuju o pravima djece.	
B.5.2. Opisuje svoja prava i obaveze u porodici.	• Razvija ljubav prema radu. • Prepoznaje svoje odgovornosti. • Prepoznaje dječija prava u porodici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP.1.1.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Moje pravo.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Izrađivanje kartica o pravima djece. Učenicima/cama se može dati zadatak da urade projekat u okviru kojeg će biti potrebno saznati nešto više o običajima unutar porodice.	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.5.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Imenuje i razlikuje vjerske blagdane u svom okruženju.

	• Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Dan općine, Dan škole. - Državni praznici u Bosni i Hercegovini. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Predstavimo svoje odjeljenje.	
C.5.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima. • Donosi zaključke o vremenskim odrednicama značajnim za vremenski period.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2. DHP 2.1.1
Ključni sadržaji	
- Dnevni listovi, internet stranice, televizija.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.5.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene i higijene životnog prostora.	• Razlikuje pojmove lična (osobna) higijena i higijena životnog prostora. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja lične (osobne) higijene. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog obroka
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.1.1 POO 1.3.1. PHP 1.2.1.
Ključni sadržaji	
- Ovisnost o pušenju, alkoholu, drogama i narkoticima - preduvjet očuvanju zdravlja. - Čuvanje od prehlade, zaraznih oboljenja i spolnih bolesti.	

- Zdrava i pravilna ishrana.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Osim materijala koji je usmjeren na učioničko okruženje, neophodno je osigurati i opremu za pripremu i serviranje hrane kako bi učenici ovladali praktičnim životnim vještinama kao što su priprema namirnica, čuvanje namirnica, obrada namirnica termičkim putem, serviranje hrane i sl. Izvanučionička nastava se organizuje kroz posjete nutricionisti, prodavnici ekološki zdrave hrane, restoranu, pijaci i sl. Nastavnik treba da obradi pravilan razvoj kroz pravilno konzumiranje hrane doručak, ručak, večera i međuobroci. Od učenika/ca se može tražiti da nekoliko dana vode dnevnik i upisuju šta su sve hranom unijeli u svoj organizam. Preporučuje se tokom nastavnog procesa reproducirati videoklipove, kraće dokumentarne filmove na kojima će promatrati posljedice uzimanja i konzumiranja psihoaktivnih supstanci.	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.5.2. Ponaša se u skladu sa saobraćajnim pravilima.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja pješaka. • Imenuje prostor za kretanje učesnika u saobraćaju. • Opisuje vrstu saobraćajnih sredstava. • Imenuje osnovna saobraćajna pravila.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1. GEO 2.2.4.
Ključni sadržaj	
- Poštivanje saobraćajnih pravila. - Nesavjesni vozač u saobraćaju. - Saobraćajna policija i poštivanje Zakona o bezbjednosti u saobraćaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarenju ishoda valja voditi računa o povezanosti s drugim ishodima u podučavanju pa se tako npr. povezuje snalaženje učenika u određenome neposrednom okruženju uz opisivanje svih međudodosa, npr. gore-dolje, naprijed-natrag, ispred-iza, lijevo-desno, unutar-izvan, ispod-iznad s njegovom organiziranošću ili promjenama. U saradnji sa policijom pozvati policajca u razred ili igrom uloga oponašati policajca.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.5.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumjevanju i poštovanju.	• Prepoznaje značaj komunikacije u nenasilnom načinu rješavanja problema. • Prepoznaje potencijalno konfliktne situacije i posljedice reagiranja na njih. • Razlikuje šta je govor nasilja (govor zmije) i govor nenasilja (govor žirafe).
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.3.
Ključni sadržaji	
- Zašto i kako se družim ili ne družim s vršnjacima? - Biti prihvaćen ili neprihvaćen od drugih. - Igra uloga (konfliktno ili nekonfliktno ponašanje). - Ja i drugi - međusobno poštivanje i uvažavanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmijana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Za motivaciju učenika može poslužiti kratki igrokaz konverzacije i aktivnog slušanja, koji će izvesti sami učenici. Nastavnik treba da osmisli radionicu čiji će krajnji ishod biti da kod učenika razvije vještinu i sposobnost mirnog rješavanja konflikata. Isto tako bilo bi dobro da upozna učenike sa pojmom medijacija, koje osobine treba imati medijator i koliko on može da pomogne kao treća osoba da se konflikt riješi na miran način. Bitno je da nastavnik kontinuirano naglašava učenicima da su svi ljudi jedinstveni i da svaka osoba ima barem jednu osobinu koja ih razlikuje od drugih. Zato je važno razumjeti sebe, svoje vrline i mane, jer kada razumijete sebe i svoja ponašanja, spremniji ste čuti i razumjeti doživljaje i ponašanje ljudi oko sebe. Veoma važna vještina koju učenici treba da usvoje je pravilna komunikacija u porodici, učionici ili izvan nje. Stoga treba objasniti učenicima da je vještina aktivnog slušanja veoma važna, te s njima ponoviti pravila aktivnog slušanja (kontakt očima, ne prekidati sugovornika, znakovi razumijevanja...).

E.5.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i ponašanje.

- Opisuje školu kao zajednicu u kojoj bi se osjećao slobodno, uspješno i zadovoljno.
- Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje.
- Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih.

Poveznice sa ZJNPP

JZK 5.1.1 DHP 4.3.1

Ključni sadržaji

- Ruganje, vrijeđanje i rješavanje sukoba.
- Agresivno ponašanje vodi konfliktu.

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010. Protokol o postupanju u slučaju nasilja SBK (2023).

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti

Ishod učenja

F.5.1. Pravilan odnos prema sebi.

Razrada ishoda

- Razlikuje pojmove lični i grupni identitet kroz imenovanje zajednica kojima pripada i ulogama koje ima u društvu.
- Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe.
- Uočava da se za uspjeh može dobiti nagrada.
- Uočava loše osobine sjedilačkog života.
- Navodi svoje lične podatke, svoje osobine, želje i potrebe prilikom predstavljanja, upoznavanja i postavljanja ličnih ciljeva.

Poveznice sa ZJNPP

DHP 1.1.1. DHP 3.2.1.

Ključni sadržaji

- Kako se služiti internetom u učenju i pisanju zadaća?

- Pubertet. - Moje vrline i moje mane (ja i drugi, pravilna slika o sebi i drugima). - Kako se služiti internetom
Preporuke za ostvarenje ishoda
U zavisnosti od socijalne i emotivne zrelosti djece, mogu se očekivati manje ili više izražene teškoće u vezi sa uspostavljanjem odnosa sa drugom djecom. Zbog toga se djeca često povlače u virtualni svijet koji im omogućava komunikaciju sa vršnjacima. Potrebno je kontinuirano podizati svijest o načinu komunikacije ovisno o dobi i sposobnostima učenika. Osnovne karakteristike puberteta – higijena. Izazovi koji nam omogućava internet.

Oblast: G/ Humani odnosi- razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.5.1. Izgrađuje pravilan odnos prema drugom.	• Primjenjuje stečena znanja o bontonu. • Obrazlaže zašto je važno lijepo i kulturno se ponašati u javnim objektima. • Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Uočava povjerenje i zajedništvo kao bitne odrednice prijateljstva.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Iskazivanje i mijenjanje mišljenja. - Pomaganje, briga i zaštita slabijih. - Donošenje odluka i timski rad. - Neprimjerena komunikacija, omalovažavanje i vrijeđanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prepoznavanje osnovnih vrsta nasilja u stvarnom i virtualnom svijetu, naučiti potražiti pomoć (slikanje, ružne riječi, vrijeđanje, potezanje za kosu, udaranje, štipanje, guranje). Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Društvene mreže i načini komunikacije - uspostavljanje pravila komuniciranja preko društvenih mreža.	

6. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.6.1. Upoznaje kulturne i prirodne znamenitosti u svom širem zavičaju.	• Izgrađuje pravilan odnosa (ljubav) prema svojoj domovini. • Razlikuje kulturnu i prirodnu baštinu. • Navodi primjere zaštite prirodnih bogastava. • Navodi primjere pozitivnog i negativnog utjecaja čovjeka na okolinu.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2 DHP 1.1.2 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Bosna i Hercegovina moja domovina (znamenitosti). - Eko okruženje (turistički sadržaj). - Moj doprinos zdravom okruženju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Doživljaji sa posjeta, fotografije, prospekti, tekstovi i sl. Izrada razglednice svoje škole, svog grada svoje države. Mediji su sve prisutniji u životima mladih ljudi, posebno elektronski. Bitno je da učenici upoznaju razne medije, putem rada na njima (uređenje školske web stranice ili elektronskih novina), prikaza turističkih ponuda svog grada.	
A.6.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	• Istražuje historijske i geografske karakteristike BiH. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Opisuje najznačajnije kulturno-historijske spomenike u bližoj okolini iz bliže i dalje prošlosti. • Diskutuje o načinu zaštite i očuvanja kulturne baštine.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2. PNP 1.3.1 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Kultura i običaj Bošnjaka. - Kultura i običaj drugih naroda u BiH. - Spomen-obilježja mog zavičaja (vrijeme nastajanja, tvorci spomenika, kulturološki značaj očuvanja, posjeta).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Sastavni dio školskog kalendara trebao bi biti pregled obilježavanja godišnjica važnih događaja na području općine ili grada s ciljem njegovanja kulture sjećanja i pamćenja. Aktivnost se mogu realizirati kroz posjetu historijskih spomenika (u bližoj okolini) akcenat na spomenicima preostalim iz odbrambeno-oslobodilačkog rata BiH. Posjetama i prikazu domova (kuća) različitih naroda i narodnosti. Nastavnik može sa učenicima da pogleda listu	

nacionalnih spomenika u njihovom gradu i lokalnoj zajednici te da organiziraju posjetu nekom od njih. Poslije mogu da na času Likovne kulture nacrtaju taj spomenik ili ga naprave na času Tehničke kulture.

Oblast: B/ Moralni odgoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.6.1. Utvrđivanje važnosti donošenja pravila u odjeljenju i školi.	• Primjenjuje pravila kućnog reda. • Primjenjuje pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi. • Objašnjava ulogu odjeće i obuće.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.2.3
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju (živjeti zajedno). - Upoznajmo kućni red i pravila škole. - Kodeks oblačenja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). U izvođenju nastave koriste se aktivnosti osmišljene tako da učenici/ce svoja znanja stiču i provjeravaju u obliku radionica na način da su grupisani u parove ili male grupe (po tri ili pet učenika/ca), npr. istražuju pravila ponašanja u različitim situacijama i demonstriraju ih. Ova cjelina prikladna je za realiziranje praktičnih vježbi, npr. izrada pravila ponašanja na javnim mjestima - javne ustanove i prevozna sredstva, moje obaveze i moja prava u kući, moje obaveze i moja prava u razredu, kako pokrenuti inicijativu za izradu pravila ponašanja u školi. Preporučuje se igra uloga, kao nastavna strategija, koja će učenicima/cama pomoći da shvate određeni problem ili situaciju.	
B.6.2. Opisuje svoja prava i obaveze u porodici.	• Razvija ljubav prema radu. • Prepoznaje svoje odgovornosti. • Prepoznaje dječija prava u porodici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP.1.1.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Odgovornosti u porodici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl.	

Učenicima/cama se može dati zadatak da urade projekat u okviru kojeg će biti potrebno saznati nešto više o običajima unutar porodice. Odgojni rad s odjeljenjskom zajednicom od V do VIII razreda, prof. dr. Dževdeta Ajanović i prof. dr. Marko Stevanović, Tešanj, 2000.

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
C.6.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Imenuje i razlikuje vjerske blagdane u svom okruženju. • Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Dan općine, Dan škole. - Državni praznici u Bosni i Hercegovini. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Predstavimo svoje odjeljenje.	
C.6.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima. • Donosi zaključke o vremenskim odrednicama značajnim za vremenski period.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2. DHP 2.1.1
Ključni sadržaji	
- Učenici predlažu aktuelnu temu u trenutnom vremenu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave. Učenici/ce bi trebali koristiti: novine, letke, brošure, e-materijale, fotografije, a mogu snimiti i neke audio i video materijale.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.6.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju zdravog načina življenja.	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog obroka. • Razlikuje hranjive tvari. • Objašnjava utjecaj vježbe na razvoj. • Povezuje redovno održavanje higijene sa razvojnim uzrasnim karakteristikama.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.1.1 TZP 2.2.2 POO 1.3.1. PHP 1.2.1.
Ključni sadržaji	
- Tjelesno vježbanje kao regulator tjelesne mase. - Rast i razvoj tijela. - Lična higijena u pubertetu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Osim materijala koji je usmjeren na učioničko okruženje, neophodno je osigurati i opremu za pripremu i serviranje hrane kako bi učenici ovladali praktičnim životnim vještinama kao što su priprema namirnica, čuvanje namirnica, obrada namirnica termičkim putem, serviranje hrane i sl. Izvanučionička nastava se organizuje kroz posjete nutricionisti, prodavnici ekološki zdrave hrane, restoranu, pijaci i sl. Nastavnik treba da obradi pravilan razvoj kroz pravilno konzumiranje hrane doručak, ručak, večera i međuobroci. Primjena znanja o prehranbenoj i zdravstvenoj ulozi namirnica sastavni je dio ove tematske cjeline i može da uključuje: planiranje jelovnika; kupovinu, obradu, pripremu i posluživanje namirnica, procjenu zdravstvene ispravnosti i sigurnosti hrane; prevenciju bolesti i posljedice nepravilne i nehygijenske ishrane; alergeni u namirnicama (gluten, orašasti plodovi, laktoza); kontrolu porcija; čitanje deklaracije na ambalaži proizvoda.	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.6.2. Ponaša se u skladu sa saobraćajnim pravilima.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja pješaka. • Opisuje vrstu saobraćajnih sredstava. • Imenuje osnovna saobraćajna pravila. • Primjenjuje osnove saobraćajnih pravila koji se odnose na bicikle.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1. GEO 2.2.4. TIT 1.5.2.
Ključni sadržaj	
- Saobraćajna policija i poštivanje Zakona o bezbjednosti u saobraćaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Povezati nastavni sadržaj sa tehničkom kulturom. Simulacija vožnje bicikla na poligonu. Testovi i upitnici saobraćajne kulture.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.6.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumijevanju i poštovanju.	• Prepoznaje značaj komunikacije u nenasilnom načinu rješavanja problema.

	• Prepoznaje potencijalno konfliktne situacije i posljedice reagiranja na njih. • Objašnjava utjecaj narkotika na zdravlje i tjelesno vježbanje. • Istražuje posljedice pušenja na zdravlje. • Primjenjuje načine rješavanja problema u svakodnevnim životnim situacijama.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.3. TZP 2.2.3.
Ključni sadržaji	
- Usvajanje temeljnih pojmova komunikacije. - Emocionalnost. - Ovisnosti. - Utjecaj alkohola i droga na pojedinca, porodicu i zajednicu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmejana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Veoma važna vještina koju učenici treba da usvoje je pravilna komunikacija u porodici, učionici ili izvan nje. Stoga treba objasniti učenicima da je vještina aktivnog slušanja veoma važna, te s njima ponoviti pravila aktivnog slušanja (kontakt očima, ne prekidati sugovornika, znakovi razumijevanja...). Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom urade radionice.	
E.6.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i ponašanje.	• Opisuje školu kao zajednicu u kojoj bi se osjećao slobodno, uspješno i zadovoljno. • Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • Navodi primjere odgovornog i lijepog ponašanja prema sebi i drugima. • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1 DHP 4.3.1
Ključni sadržaji	
- Brižnost, otvorenost, empatija, iskrenost.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010. U izvođenju nastave koriste se aktivnosti osmišljene tako da učenici/ce svoja znanja stiču i provjeravaju u obliku radionica na način da su grupisani u parove ili male grupe (po tri ili pet učenika/ca), npr. istražuju pravila ponašanja u različitim situacijama i demonstriraju ih. Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom urade radionice.	

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti	
Ishod učenja	Razrada ishoda
F.6.1. Pravilan odnos prema sebi.	• Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe.

	• Primjenjuje znanja i postupke o mjerama zaštite od različitih vrsta toksikomanija. • Istražuje o važnosti odgovornog spolnog ponašanja i zaštite koja smanjuje rizik od prenošenja spolnih bolesti. • Raspravlja o tome kako se mogu smanjiti stereotipi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 3.2.1. BIO 4.3.2
Ključni sadržaji	
- Prepoznavanje stereotipa. - Učenje o spolnosti, organi za razmnožavanje. - Pubertet i uspjeh u učenju. - Usvajanje tehnika učenja.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz radionice nastavnik će realizovati navedene sadržaje uz primjenu audiovizuelnih sredstava. Kroz nastavu Biologije i uključivanje nastavnika sa učenicima organizovati panel diskusije i prezentacije.	

Oblast: G/ Humani odnosi - razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.6.1. Uočava promjene na sebi i drugima.	• Primjenjuje stečena znanja o ličnoj higijeni. • Opisuje emocije. • Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Opisuje aktivnosti bitne za međusobno uvažavanje. • Objašnjava prihvatljive obrasce ponašanja u međuljudskim odnosima. • Razvija empatiju. • Primjenjuje stečena znanja o održavanju lične higijene.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Kako postupam sa drugima. - Moje tijelo se mijenja, ali to sam i dalje ja. - Kako donosim odluke. - Pubertet i uspjeh u učenju i vladanju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prepoznavanje osnovnih vrsta nasilja u stvarnom i virtualnom svijetu, naučiti potražiti pomoć (ružne riječi, vrijeđanje, potezanje za kosu, udaranje, štipanje, guranje). Emocionalni doživljaj i emocionalno ponašanje, izražavanje emocija, tehnike kontrole emocija, izražavanje emocija, interesi, očekivanja i ciljevi, odnos uloženog truda i postignuća, odgovornost i krivnja, popravljavanje pogreške. Pravo na vlastito mišljenje, vrste komunikacije, pojam aktivno slušanje.	

7. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.7.1. Upoznaje kulturne i prirodne znamenitosti u svom širem zavičaju.	• Izgrađuje pravilan odnos (ljubav) prema svojoj domovini. • Navodi primjere zaštite prirodnih bogatstava. • Navodi primjere pozitivnog i negativnog utjecaja čovjeka na okolinu. • Objasniti glavne događaje u vremenu i njihovu međusobnu povezanost. • Koristiti različite vrste geografske orijentacije.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2 DHP 1.1.2 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Bosna i Hercegovina moja domovina (kako bi je predstavio drugima). - Okoliš i zdravlje. - Domaći proizvodi i njihov značaj. - Naše planine.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Doživljaji sa posjeta, fotografije, prospekti, tekstovi i sl. Izrada razglednice svije škole, svog grada svoje države. Mediji su sve prisutniji u životima mladih ljudi, posebno elektronski. Bitno je da učenici upoznaju razne medije, putem rada na njima (uređenje školske web stranice ili elektronskih novina), prikaza turističkih ponuda svog grada. Učenici će aktivnost realizirati kroz pohod na planine u svome zavičaju u okviru "Škole planinarstva", kada se učenici upoznaju s prirodnim ljepotama i značajem naših planina. Istovremeno, pohod je prilika da učenici nauče o događajima iz bliske historije koji su se odvijali na planinama, te će bolje razumjeti historiju svog područja i kulture. Aktivnosti koje se mogu provesti jesu obilasci spomenika i memorijalnih mjesta na planinama, kao i drugim obilježjima koji se odnose na ratna zbivanja.	
A.7.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	• Istražuje historijske i geografske karakteristike BiH. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Diskutuje o načinu zaštite i očuvanja kulturne baštine.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2. PNP 1.3.1 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Kultura i običaj drugih naroda u BiH.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Sastavni dio školskog kalendara trebao bi biti pregled obilježavanja godišnjica važnih događaja na području općine ili grada s ciljem njegovanja kulture sjećanja i	

pamćenja. Aktivnost se mogu realizirati kroz posjetu historijskih spomenika (u bližoj okolini) akcenat na spomenicima preostalim iz odbrambeno-oslobodilačkog rata BiH. Posjetama i prikazu domova (kuća) različitih naroda i narodnosti. Nastavnik može sa učenicima da pogleda listu nacionalnih spomenika u njihovom gradu i lokalnoj zajednici te da organiziraju posjetu nekom od njih. Poslije mogu da na času Likovne kulture nacrtaju taj spomenik ili ga naprave na času Tehničke kulture.

Oblast: B/ Moralni odgoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.7.1. Primjenjuje moralna pravila i moralne norme.	• Primjenjuje pravila kućnog reda. • Primjenjuje pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi. • Objasnjava oblike moći. • Prepoznaje razliku između autoriteta i moći.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.3.1
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju (rad u zajednici). - Zašto nam treba autoritet; razlika između autoriteta i moći bez autoriteta.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). U izvođenju nastave koriste se aktivnosti osmišljene tako da učenici/ce svoja znanja stječu i provjeravaju u obliku radionica na način da su grupisani u parove ili male grupe (po tri ili pet učenika/ca), npr. istražuju pravila ponašanja u različitim situacijama i demonstriraju ih. Ova cjelina prikladna je za realiziranje praktičnih vježbi, npr. izradu pravila ponašanja u školi. Demokratski način izbora, glasanje i donošenja odluka većinom glasova.	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja

Ishod učenja	Razrada ishoda
C.7.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.

Ključni sadržaji	
- Dan općine, Dan škole. - Državni praznici u Bosni i Hercegovini. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Predstavimo svoje odjeljenje.	
C.7.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima. • Donosi zaključke o vremenskim odrednicama značajnim za vremenski period.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2. DHP 2.1.1
Ključni sadržaji	
- Učenici predlažu aktuelnu temu u trenutnom vremenu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave. Učenici/ce bi trebali koristiti: novine, letke, brošure, e-materijale, fotografije, a mogu snimiti i neke audio i videomaterijale. Aktuelne teme sa društvenih mreža.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.7.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju zdravog načina življenja.	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog obroka. • Razlikuje hranjive tvari. • Navodi najpoznatija tradicionalna jela u Bosni i Hercegovini. • Prepoznaje karakteristike tradicionalne bosanske kuhinje. • Objašnjava utjecaj vježbe na razvoj. • Povezuje redovno održavanje higijene sa razvojnim uzrasnim karakteristikama.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.1.1 TZP 2.2.2 POO 1.3.1. PHP 1.2.1. BIO 4.4.1
Ključni sadržaji	
- Usklađenost prehrane i godišnjih doba.	

- Povezanost prehrane i tradicije. - Značaj ljekovitih biljaka u ljudskoj prehrani. - Tjelesna aktivnost i njen značaj. - Zdravlje najveća dragocjenost.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Osim materijala koji je usmjeren na učioničko okruženje, neophodno je osigurati i opremu za pripremu i serviranje hrane kako bi učenici ovladali praktičnim životnim vještinama kao što su priprema namirnica, čuvanje namirnica, obrada namirnica termičkim putem, serviranje hrane i sl. Izvanučionička nastava se organizuje kroz posjete nutricionisti, prodavnici ekološki zdrave hrane, restoranu, pijaci i sl. Nastavnik treba da obradi pravilan razvoj kroz pravilno konzumiranje hrane doručak, ručak, večera i međuobroci. Tradicija i ishrana pozitivne i negativne strane pojedinih kulturnih običaja ishrane. Primjena znanja o ljekovitim biljkama i njenoj upotrebi u očuvanju zdravlja.	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.7.2. Ponaša se u skladu sa saobraćajnim pravilima.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja pješaka. • Opisuje vrstu saobraćajnih sredstava. • Imenuje osnovna saobraćajna pravila. • Primjenjuje osnove saobraćajnih pravila koji se odnose na bicikle.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1. GEO 2.2.4. TIT 1.5.2.
Ključni sadržaj	
- Saobraćajna policija i poštivanje Zakona o bezbjednosti u saobraćaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Povezati nastavni sadržaj sa tehničkom kulturom. Simulacija vožnje bicikla na poligonu. Testovi saobraćajne kulture.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.7.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumijevanju i poštovanju.	• Prepoznaje značaj komunikacije u nenasilnom načinu rješavanja problema. • Prepoznaje potencijalno konfliktne situacije i posljedice reagiranja na njih. • Objašnjava utjecaj narkotika na zdravlje i tjelesno vježbanje. • Istražuje posljedice pušenja na zdravlje. • Primjenjuje načine rješavanja problema u svakodnevnim životnim situacijama.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.3. TZP 2.2.3.
Ključni sadržaji	
- Sistem vrijednosti. - Utjecaj medija i vršnjaka prema sredstvima ovisnosti. - Važnost redovnog pohađanja nastave.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmijana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne	

komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Veoma važna vještina koju učenici treba da usvoje je pravilna komunikacija u porodici, učionici ili izvan nje. Stoga treba objasniti učenicima da je vještina aktivnog slušanja veoma važna, te s njima ponoviti pravila aktivnog slušanja (kontakt očima, ne prekidati sugovornika, znakovi razumijevanja...). Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom uradi radionice.

E.7.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i ponašanje.	• Opisuje školu kao zajednicu u kojoj bi se osjećao slobodno, uspješno i zadovoljno. • Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • Navodi primjere odgovornog i lijepog ponašanja prema sebi i drugima. • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih. • Analizira emocije u vršnjačkim odnosima (prijateljstvo, zaljubljenost, ljubav, bliskost, seksualna privlačnost, odbijanje i razočaranje).
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1 DHP 4.3.1

Ključni sadržaji

- Kontrola ljutnje i promocija odgovornog ponašanja.
- Emocije u vršnjačkim odnosima (prijateljstvo, zaljubljenost, bliskost...).

Preporuke za ostvarenje ishoda

Preporučuje se organizacija različitih oblika radionica s posebnim fokusom na radionice učenja socijalnih vještina i radionice nenasilne komunikacije. Moguće je koristiti „Priručnik za nastavnike o prevenciji nasilja koje uključuje djecu“, izdavač Pedagoški zavod Zenica, 2010. U izvođenju nastave koriste se aktivnosti osmišljene tako da učenici/ce svoja znanja stiču i provjeravaju u obliku radionica na način da su grupisani u parove ili male grupe (po tri ili pet učenika/ca), npr. istražuju pravila ponašanja u različitim situacijama i demonstriraju ih. Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom uradi radionice.

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti

Ishod učenja	Razrada ishoda
F.7.1. Pravilan odnos prema sebi.	• Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe. • Primjenjuje znanja i postupke o mjerama zaštite od različitih vrsta toksikomanija. • Istražuje o važnosti odgovornog spolnog ponašanja i zaštite koja smanjuje rizik od prenošenja spolnih bolesti. • Raspravlja o tome kako se mogu smanjiti stereotipi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 3.2.1. BIO 4.3.2

Ključni sadržaji

- Moji osjećaji, želje, stavovi i ponašanje.
- Biti voljen i voljeti primarna naša potreba.
- Pišem vam iz budućnosti.

- Analiza odgojne klime u razredu. - Moji uspjesi, kako neuspjeh pretvoriti u uspjeh.
Preporuke za ostvarenje ishoda
Kroz radionice nastavnik će realizovati navedene sadržaje uz primjenu audiovizuelnih sredstava. Upotreba različitih vrsta upitnika.

Oblast: G/ Humani odnosi - razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.7.1. Uočava promjene na sebi i drugima.	• Primjenjuje stečena znanja o ličnoj higijeni. • Opisuje emocije. • Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Opisuje aktivnosti bitne za međusobno uvažavanje. • Objašnjava prihvatljive obrasce ponašanja u međuljudskim odnosima. • Razvija empatiju. • Procjenjuje utjecaj odgovornog spolnog ponašanja na mentalno zdravlje. • Primjenjuje stečena znanja o održavanju lične higijene.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Roditelji i profesori me ne razumiju. - Moji uzori, ljudi koje cijenim. - Unaprijeđene komunikacijske vještine. - Polno sazrijevanje i odgovornost za spolno ponašanje.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prepoznavanje osnovnih vrsta nasilja u stvarnom i virtualnom svijetu, naučiti potražiti pomoć (ružne riječi, vrijeđanje, potezanje za kosu, udaranje, štipanje, guranje). Emocionalni doživljaj i emocionalno ponašanje, izražavanje emocija, tehnike kontrole emocija, izražavanje emocija, interesi, očekivanja i ciljevi, odnos uloženog truda i postignuća, odgovornost i krivnja, popravljavanje pogreške. Pravo na vlastito mišljenje, vrste komunikacije, pojam aktivno slušanje. Obradom ovih nastavnih sadržaja kod učenika se nastoji potaknuti razvoj vlastitog sistema vrijednosti koji služi kao mehanizam za upravljanje učeničkim postupcima i doprinosi razvoju poželjnih socijalnih kompetencija. Polazeći od toga, ishodi učenja u ovom elementu omogućavaju učenicima da se razvijaju kao mislioci orijentirani prema budućnosti i građani koji su posvećeni održivom i odgovornom načinu života. Razvija se učenička samoefikasnost i kritičko promišljanje, a naglasak je na pravilima kulturnog ponašanja i kulturi dijaloga.	

8. razred /1 čas sedmično/35 sati godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.8.1. Upoznaje kulturne i prirodne znamenitosti u svom širem zavičaju.	• Izgrađuje pravilan odnosa (ljubav) prema svojoj domovini. • Navodi primjere zaštite prirodnih bogastava. • Navodi primjere pozitivnog i negativnog utjecaja čovjeka na okolinu. • Objasniti glavne događaje u vremenu i njihovu međusobnu povezanost. • Koristiti različite vrste geografske orijentacije. • Demonstrira primjenu historijskog znanja kroz različite aktivnosti. • Koristi različite vrste historijskih perioda.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2 DHP 1.1.2 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2 HIS 2.0.2
Ključni sadržaji	
- Uredimo svoju učionicu povodom... - Odlaganje otpada. - Zaštita čovjekove okoline, zajedničke aktivnosti učenika.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Reciklaža i njen značaj prikaz i praktična primjena. Ekološke teme je preporučeno da rade kroz projektne zadatke, kroz koje trebaju doći do stadija kada mogu da predlože konkretne mjere za zaštitu okoliša i u skladu sa mogućnostima organizacije realizuju određene ekološke akcije (npr. čišćenje dvorišta škole ili izletišta, pošumljavanje, recikliranje, itd.).	
A.8.2. Upoznaje tradiciju i običaje naroda.	• Istražuje historijske i geografske karakteristike BiH. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Diskutuje o načinu zaštite i očuvanja kulturne baštine. • Prikazuje kulturu svog zavičaja. • Povezuje spomenike u svojoj zajednici sa ličnostima i događajima kojima su posvećeni.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2. PNP 1.3.1 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Duhovne vrijednosti kulturnog naslijeđa (bogatstvo u različitostima).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Sastavni dio školskog kalendara trebao bi biti pregled Posjetama i	

prikazu domova (kuća) različitih naroda i narodnosti. Nastavnik može sa učenicima da pogleda listu nacionalnih spomenika u njihovom gradu i lokalnoj zajednici te da organiziraju posjetu nekom od njih. Poslije mogu da na času Likovne kulture nacrtaju taj spomenik ili ga naprave na času Tehničke kulture.

Oblast: B/ Moralni odgoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.8.1. Primjenjuje moralna pravila i moralne norme.	• Primjenjuje pravila kućnog reda. • Primjenjuje pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi. • Objašnjava pojam prava i odgovornosti.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.3.1 GRO 1.1.1
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju (rad u zajednici). - Važnost i vrijednost društvenih pravila. - Šta je odgovornost i koje su posljedice preuzimanja odgovornosti.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ova cjelina prikladna je za realiziranje praktičnih vježbi, npr. izrada pravila ponašanja na javnim mjestima - javne ustanove i prevozna sredstva, moje obaveze i moja prava u kući, moje obaveze i moja prava u razredu, kako pokrenuti inicijativu za izradu pravila ponašanja u školi. Važno je i navoditi učenike da samostalno mogu predvidjeti posljedice neispunjavanja odgovornosti i procijeniti kako se takve situacije mogu odraziti na određenu zajednicu. Moguće je organizovati debatu tokom koje će se učenici zalagati za ispunjenje jedne odgovornosti (od dvije koje se u datom trenutku suprotstavljaju). Poželjno je da učenici vode „dnevnik odgovornosti“ za određeni period, u dogovoru sa nastavnikom, u koji bi unosili odgovornosti koje su uspješno realizovali ali i one koje nisu. Kao odjeljenje mogu planirati niz aktivnosti koje će ostvariti tokom planiranog i sa nastavnikom dogovorenog perioda (mjesec dana ili više mjeseci), a koje će biti društveno korisne (sadnja sadnica, čišćenje dvorišta škole, selekcija otpada, humanitarne akcije i sl.). Pravilnik o postupanju u slučaju nasilja SBK (2023).	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja

Ishod učenja	Razrada ishoda
C.8.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici.

	• Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Dan općine, Dan škole. - Državni praznici u Bosni i Hercegovini. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Predstavimo svoje odjeljenje.	
C.8.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu u školi i bližoj okolini.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima. • Donosi zaključke o vremenskim odrednicama značajnim za vremenski period. • Prepoznaje ovisnosti o medijima. • Procjenjuje utjecaj razvoja nauke i tehnologije na promjene.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2. DHP 2.1.1 DHP 3.3.1
Ključni sadržaji	
- Učenici predlažu aktuelnu temu u trenutnom vremenu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave. Učenici/ce bi trebali koristiti: novine, letke, brošure, e-materijale, fotografije, a mogu snimiti i neke audio i videomaterijale. Aktuelne teme sa društvenih mreža. Radionica na ovisnosti o informacionim tehnologijama.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.8.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju zdravog načina življenja.	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene. • Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog obroka. • Navodi moguće posljedice uboda i ugriza životinja.

	• Navodi moguće posljedice nepropisnog liječenja. • Raspravlja o pružanju prve pomoći. • Prosuduje o značaju odgovornog ponašanja. • Povezuje redovno održavanje higijene sa razvojnim uzrasnim karakteristikama.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.2.2 POO 1.3.1. PHP 1.2.1. BIO 4.3.1
Ključni sadržaji	
- Umor i oporavak. - Prva pomoć, kod ugriza i uboda životinja. - Lična higijena, infekcije. - Mentalno zdravlje, prevencija izbjegavanja obaveza (neopravdano izostajanje...).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz nastavni predmet Biologija povezati realizaciju ishoda, obraditi osnove prve pomoći kod ugriza zmije, uboda insekata i sl. Praktična primjena korištenja zavoja, pružanja prve pomoći unesrećenom i samom sebi. Prepoznati kako i kome se javiti za pomoć- telefon. Odgovorno ponašanje.	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.8.2. Ponaša se u skladu sa saobraćajnim pravilima.	• Imenuje prostor za sigurnosno kretanja učesnika u saobraćaju. • Imenuje osnovna saobraćajna pravila. • Primjenjuje osnove saobraćajnih pravila koji se odnose na bicikle, skuter.
Poveznica sa ZJNPP	PNP 4.1.1. GEO 2.2.4. TIT 1.5.2.
Ključni sadržaj	
- Učesnik u saobraćaju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Povezati nastavni sadržaj sa tehničkom kulturom. Simulacija vožnje bicikla na poligonu. Testovi saobraćajne kulture. Osnove saobraćaja – znakovi.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.8.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumijevanju i poštovanju.	• Prepoznaje značaj komunikacije u nenasilnom načinu rješavanja problema. • Prepoznaje potencijalno konfliktne situacije i posljedice reagiranja na njih. • Objašnjava utjecaj narkotika na zdravlje i tjelesno vježbanje. • Razlikuje raznovrsne načine rješavanja problema. • Primjenjuje načine rješavanja problema u svakodnevnim životnim situacijama.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.3. TZP 2.2.3.
Ključni sadržaji	
- Nasilničko ponašanje, povezanost sa kriminalom. - Prepoznavanje ovisnosti, prepoznavanje različitih situacija. - Promocija odgovornog ponašanja i samokontrole.	

Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmijana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Nastavnik podstiče učenike da aktivno učestvuju u izlaganju kroz otvorenu diskusiju i razmjenu mišljenja, podstiče učenike da sami dođu do zaključaka o važnosti promjene loših navika, podstiče učenike/ na vođenje rasprave o štetnosti upotrebe psihoaktivnih supstanci, razvija svijest o potrebi razgovora sa stručnjakom ili stručnim timom u školi. Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom urade radionice. Upoznavanje sa Pravilnikom o postupanju u slučaju nasilja u SBK 2023.	
E.8.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i ponašanje.	• Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • Navodi primjere odgovornog i lijepog ponašanja prema sebi i drugima. • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih. • Analizira emocije u vršnjačkim odnosima (prijateljstvo, zaljubljenost, ljubav, bliskost, seksualna privlačnost, odbijanje i razočaranje). • Primjenjuje stečena znanja o odgovornosti • Zauzima stavove samokontrole.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1 DHP 4.3.1
Ključni sadržaji	
- Posljedice rizičnog ponašanja po zdravlje. - Prepoznavanje i odupiranje vršnjačkom pritisku.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Učenje o sebi – Kako se osjećam? (razumijevanje da uspješnost u aktivnostima dovodi do povećanja samosvijesti i samopoštovanja). Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom urade radionice.	

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti	
Ishod učenja	Razrada ishoda
F.8.1. Pravilan odnos prema sebi.	• Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe. • Primjenjuje znanja i postupke o mjerama zaštite od različitih vrsta toksikomanija. • Istražuje o važnosti odgovornog spolnog ponašanja i zaštite koja smanjuje rizik od prenošenja spolnih bolesti. • Raspravlja o tome kako se mogu smanjiti stereotipi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 3.2.1. BIO 4.3.2
Ključni sadržaji	
- Pravila lijepog ponašanja. - Pomoć i međusobna saradnja. - Vlastita osobnost i identitet.	

- Analiza odgojne klime u razredu. - Kako moje ponašanje utječe na odnos okoline prema meni.
Preporuke za ostvarenje ishoda
Kroz radionice nastavnik će realizovati navedene sadržaje uz primjenu audio-vizuelnih sredstava. Moj izgled (način oblačenja), uvažavanje različitosti.

Oblast: G/ Humani odnosi - razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.8.1. Uočava promjene na sebi i drugima.	• Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Opisuje aktivnosti bitne za međusobno uvažavanje. • Objašnjava prihvatljive obrasce ponašanja u međuljudskim odnosima. • Razvija empatiju. • Upoznaje se sa zanimanjima. • Analizira različita zanimanja ljudi.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Empatija – razvoj suosjećanja. - Zaljubljenost i ljubav. - Medijacija posredovanje u sukobu. - Raditi što volim i voljeti što radim. - Koja su tražena zanimanja kod nas?	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Emocionalni doživljaj i emocionalno ponašanje, izražavanje emocija, tehnike kontrole emocija, izražavanje emocija, interesi, očekivanja i ciljevi, odnos uloženog truda i postignuća, odgovornost i krivnja, popravljavanje pogreške. Saosjećajnost sa starijim osobama i osobama u potrebi. Obradom ovih nastavnih sadržaja kod učenika se nastoji potaknuti razvoj vlastitog sistema vrijednosti koji služi kao mehanizam za upravljanje učeničkim postupcima i doprinosi razvoju poželjnih socijalnih kompetencija. Polazeći od toga, ishodi učenja u ovom elementu omogućavaju učenicima da se razviju kao mislioci orijentirani prema budućnosti i građani koji su posvećeni održivom i odgovornom načinu života.	

9. razred /1čas sedmično/33 sata godišnje/

Oblast: A/ Kulturno i prirodno naslijeđe	
Ishod učenja	Razrada ishoda
A.9.1. Upoznaje kulturne i prirodne znamenitosti u svom širem zavičaju.	• Izgrađuje pravilan odnosa (ljubav) prema svojoj domovini. • Navodi primjere zaštite prirodnih bogastava. • Navodi primjere pozitivnog i negativnog utjecaja čovjeka na okolinu. • Objasniti glavne događaje u vremenu i njihovu međusobnu povezanost. • Koristiti različite vrste geografske orijentacije. • Demonstrira primjenu historijskog znanja kroz različite aktivnosti. • Koristi različite vrste historijskih perioda.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2 DHP 1.1.2 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2 HIS 2.0.2
Ključni sadržaji	
- Prirodne znamenitosti Bosne i Hercegovine. - Obilazak znamenitosti naše države. - Pripreme za ekskurziju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoe, PowerPoint prezentacije i sl. Reciklaža i njen značaj prikaz i praktična primjena. Ekološke teme je preporučeno da rade kroz projektne zadatke, kroz koje trebaju doći do stadija kada mogu da predlože konkretne mjere za zaštitu okoliša i u skladu sa mogućnostima organizacije realizuju određene ekološke akcije (npr. čišćenje dvorišta škole ili izletišta, pošumljavanje, recikliranje itd.). Kreiranje zajedničkog plana ekskurzije.	
A.9.2. Upoznaje historijske tekovine naših naroda.	• Istražuje historijske i geografske karakteristike BiH. • Razvija misaoni proces percepcije i izražaja. • Diskutuje o načinu zaštite i očuvanja tekovina svog naroda. • Prikazuje kulturu svog zavičaja. • Povezuje spomenike u svojoj zajednici sa ličnostima i događajima kojima su posvećeni. • Kreirati kraće historijske tekstove, saopćenja, koristeći alate na osnovu historijskih izvora.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.3.2. PNP 1.3.1 GEO 2.2.1 GRO 1.2.2
Ključni sadržaji	
- Značajni događaji u našem kraju (heroji našeg zavičaja).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	

U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Od nastavnih sredstava i pomagala moguće je koristiti: plakate, panoje, PowerPoint prezentacije i sl. Sastavni dio školskog kalendara trebao bi biti pregled posjetama i prikazu domova (kuća) različitih naroda i narodnosti. Nastavnik može sa učenicima da pogleda listu spomenika u njihovom gradu i lokalnoj zajednici te da organiziraju posjetu nekom od njih. Navesti značajne datume događaja i bitaka, te njihov značaj za odbranu na općini. Objasniti tešku situaciju s kojom se građani susreću s početkom rata. Ukoliko postoji interesovanje pojedinih učenika za više informacija i daljnjim istraživanjem omogućiti i preporučiti im isto.

Oblast: B/ Moralni odgoj

Ishod učenja	Razrada ishoda
B.9.1. Primjenjuje moralna pravila i moralne norme.	• Primjenjuje pravila kućnog reda. • Primjenjuje pravila ponašanja u grupi i odjeljenju. • Navodi pravila ponašanja u odjeljenju i školi. • Opisuje svoje dužnosti u odjeljenju i školi. • Primjenjuje pravila, obavlja dužnosti te poznaje posljedice za njihovo nepoštovanje u odjeljenju i školi. • Objašnjava pojam prava i odgovornosti.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.1.3 DHP.4.2.2 GRO 2.3.1 GRO 1.1.1
Ključni sadržaji	
- Organizacija odjeljenjske zajednice i izbor rukovodstva, prava i odgovornosti. - Usvajanje pravila ponašanja u odjeljenju (rad u zajednici). - Zašto nam je potrebna vlast, kako građani mogu učestvovati u izboru vlasti? - Biti svoj (izgled ponašanje, govor, odijevanje).	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ova cjelina prikladna je za realiziranje praktičnih vježbi, npr. izrada pravila ponašanja na javnim mjestima - javne ustanove i prevozna sredstva, moje obaveze i moja prava u kući, moje obaveze i moja prava u razredu, kako pokrenuti inicijativu za izradu pravila ponašanja u školi. Važno je i navoditi učenike da samostalno mogu predvidjeti posljedice neispunjavanja odgovornosti i procijeniti kako se takve situacije mogu odraziti na određenu zajednicu. Pored razgovora o ovoj temi učenici mogu pripremiti zidne novine, napraviti kodeks odijevanja u školi, razviti debatu za i protiv pirsinga, tetovaže i slično. Prijedlog projektnih tema: Idealna žena i idealni muškarac 21 stoljeća, plastične operacije (debata). Moj izgled (frizura, odjeća, stil življenja).	

Oblast: C/ Aktuelana zbivanja

Ishod učenja	Razrada ishoda
--------------	----------------

C.9.1. Imenuje i razlikuje porodične (obiteljske) školske i državne praznike.	• Razlikuje porodične i školske praznike. • Razlikuje državne i međunarodne praznike. • Opisuje na koji način se obilježavaju pojedini praznici. • Imenuje i razlikuje državne simbole Bosne i Hercegovine. • Aktivno učestvuje u priredbama i drugim manifestacijama na kojima se obilježavaju pojedini praznici.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 2.1.1. GEO 4.3.1.
Ključni sadržaji	
- Dan općine, Dan škole. - Državni praznici u Bosni i Hercegovini. - Vjerski praznici.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Potrebno je ispoštovati interdisciplinarni pristup, tj. povezivanje sadržaja ovog nastavnog predmeta sa: Mojom okolinom, Vjeronaukom, Bosanskim jezikom i književnosti, Muzičkom kulturom i Likovnom kulturom. U ostvarivanju ishoda ove oblasti moguće je koristiti različite oblike i metode nastavnog rada (usmeno izlaganje, dijalošku metodu, metodu demonstracije, diskusije, ilustracije, simulacije, različite oblike radionica i sl.). Ilustracijama predstavlja simbole pojedinih praznika priprema i predstavlja svoje odjeljenje na manifestacijama. Predstavimo svoje odjeljenje.	
C.9.2. Upoznaje novine u oblasti kulture, umjetnosti i društvu.	• Upoznaje načine informisanja u školi i bližoj okolini. • Uočava razlike između novog i starog. • Pronalazi tekstove i objave o obavijestima. • Donosi zaključke o vremenskim odrednicama značajnim za vremenski period. • Prepoznaje ovisnosti o medijima. • Procjenjuje uticaj razvoja nauke i tehnologije na promjene.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 4.4.3 JZK 5.1.2. DHP 2.1.1 DHP 3.3.1
Ključni sadržaji	
- Aktuelna zbivanja na nivou entiteta i države.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prilikom realizacije interdisciplinarnog pristupa predmeta izraditi plakate, pozivnice i obavijesti. Donošenje raznih obavijesti iz novina iz škole i o istima vođenje rasprave. Učenici/ce bi trebali koristiti: novine, letke, brošure, e-materijale, fotografije, a mogu snimiti i neke audio i videomaterijale. Aktuelne teme sa društvenih mreža. Radionica na ovisnosti o informacionim tehnologijama.	

Oblast: D/ Kultura življenja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
D.9.1. Primjenjuje stečena znanja o značaju zdravog načina življenja.	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog održavanja higijene.

	• Raspravlja o važnosti redovnog i pravilnog obroka. • Navodi moguće posljedice nepropisnog liječenja. • Raspravlja o pružanju prve pomoći. • Prosuđuje o značaju odgovornog ponašanja. • Povezuje redovno održavanje higijene sa razvojnim uzrasnim karakteristikama.
Poveznice sa ZJNPP	TZP 2.2.2 POO 1.3.1. PHP 1.2.1. BIO 4.3.1
Ključni sadržaji	
- Fizički rast i razvoj. - Prva pomoć. - Spolno prenosive bolesti, važnost prevencije. - Odgovornosti za sebe i svoje zdravlje. - Začeće i razvoj djeteta pri rođenju.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kroz nastavni predmet Biologija povezati realizaciju ishoda, obraditi osnove prve pomoći kod ugriza zmije, uboda insekata i sl. Praktična primjena korištenja zavoja, pružanja prve pomoći unesrećenom i samom sebi. Prepoznati kako i kome se javiti za pomoć - telefon. Aktivno učestvuju u izlaganju kroz otvorenu diskusiju i razmjenu mišljenja, podstiče učenike da sami dođu do zaključaka o važnosti promjene loših navika i unapređenju zdravlja. Sadržaje oblasti moje tijelo moguće je povezati sa nastavom Biologije u dijelovima koji se odnose na građu reproduktivnih organa, te prevencije u cilju zaštite vlastitog zdravlja. Značajna je i korelacija sa dijelom nastave iz Informatike u okviru kojeg učenici mogu prikazivati rezultate istraživanja i projekata, te koristi informacione tehnologije za istraživački rad.	

Oblast: E/ Prevencija nasilja	
Ishod učenja	Razrada ishoda
E.9.1. Primjenjuje pravila o međusobnom razumijevanju i poštovanju.	• Prepoznaje značaj komunikacije u nenasilnom načinu rješavanja problema. • Prepoznaje potencijalno konfliktne situacije i posljedice reagiranja na njih. • Objašnjava utjecaj narkotika na zdravlje i tjelesno vježbanje. • Razlikuje raznovrsne načine rješavanja problema. • Primjenjuje načine rješavanja problema u svakodnevnim životnim situacijama.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 1.2.3. TZP 2.2.3.
Ključni sadržaji	
- Seksualno nasilje i prostitucija. - Trgovina ljudima prosjačenje. - Znam li procijeniti kada im je potrebna pomoć?	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Obradu ovih sadržaja provesti kroz aktivnosti samostalnog ili grupnog istraživanja i projektnu nastavu. Organizacija debata ZA i PROTIV ili radionica, saradnja sa stručnim timom u školama ili	

saradnja sa nevladinim organizacijama. Nastavnik posmatra reakcije učenika kada se govori o spolno prenosivim bolestima, HIV infekciji, seksualnom nasilju i upućuje na jasne pokazatelje seksualnog nasilja, razvija kod učenika kritički stav i mišljenje.

E.8.2. Primjenjuje međusobno razumijevanje i ponašanje.	• Primjenjuje pravila kulturnog komuniciranja u školi i izvan nje. • Navodi primjere odgovornog i lijepog ponašanja prema sebi i drugima. • Diskutuje o različitim postupcima ljudi u okruženju i njihovom utjecaju na osjećanja drugih. • Analizira emocije u vršnjačkim odnosima (prijateljstvo, zaljubljenost, ljubav, bliskost, seksualna privlačnost, odbijanje i razočaranje). • Primjenjuje stečena znanja o odgovornosti. • Zauzima stavove samokontrole.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1 DHP 4.3.1

Ključni sadržaji

- Kome, kada, kako i zašto povjeriti svoje tajne?

Preporuke za ostvarenje ishoda

Učenje o sebi – Kako se osjećam? (razumijevanje da uspješnost u aktivnostima dovodi do povećanja samosvijesti i samopoštovanja). Preporuka je da se u saradnji s pedagogom i psihologom urade radionice. Vježbe slušanja; emocionalni doživljaj i emocionalno ponašanje: vikanje, smijeh, plač; pozitivno navijanje i ohrabrivanje.

Oblast: F/ Učenje i razvoj ličnosti

Ishod učenja	Razrada ishoda
F.9.1. Pravilan odnos prema sebi.	• Prepoznaje dobre i loše osobine kod sebe. • Primjenjuje znanja i postupke o mjerama zaštite od različitih vrsta toksikomanija. • Istražuje o važnosti odgovornog spolnog ponašanja i zaštite koja smanjuje rizik od prenošenja spolnih bolesti. • Raspravlja o tome kako se mogu smanjiti stereotipi.
Poveznice sa ZJNPP	DHP 3.2.1. BIO 4.3.2
Ključni sadržaji	
- Znam što želim; znam što ne želim. - Koliko se međusobno poznajemo i razumijemo? - Odluke koje moram donijeti (izbor srednje škole). - Sposobnosti, interesi i kriteriji za upis u srednju školu.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Prezentacija pojedinih srednjih škola. Korištenje upitnika i skala samoprocjena.	

Oblast: G/ Humani odnosi - razvijanje socijalnih vještina	
Ishod učenja	Razrada ishoda
G.9.1. Uočava promjene na sebi i drugima.	• Prepoznaje dobre i loše osobine drugog. • Opisuje aktivnosti bitne za međusobno uvažavanje. • Objasnjava prihvatljive obrasce ponašanja u međuljudskim odnosima. • Razvija empatiju. • Razvija socijalne emocije. • Upoznaje se sa zanimanjima. • Analizira različita zanimanja ljudi.
Poveznice sa ZJNPP	JZK 5.1.1. GRO 2.4.3. GRO 1.1.1.
Ključni sadržaji	
- Pomaganje, briga i zaštita slabijih. - Iskazivanje i mijenjanje mišljenja. - Neprimjerena komunikacija, omalovažavanje, vrijeđanje. - Donošenje odluka i timski rad.	
Preporuke za ostvarenje ishoda	
Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmijana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Emocionalni doživljaj i emocionalno ponašanje, izražavanje emocija, tehnike kontrole emocija, izražavanje emocija, interesi, očekivanja i ciljevi, odnos uloženog truda i postignuća, odgovornost i krivnja, popravljavanje pogreške. Saosjećajnost sa starijim osobama i osobama u potrebi.	

F/ VREDNOVANJE U PREDMETNOM KURIKULUMU

Vrednovanje ovog predmetnog kurikulumu se odvija kroz interdisciplinarnan pristup. Usvojeni i realizirani ishodi iz drugih predmetnih kurikulumu se u ovom predmetnom kurikulumu uvježbavaju-primjenjuju, utvrđuju, prepoznaju i sl. Ne postoji vrednovanje kod ovog predmetnog kurikulumu jer se isti odnose prvenstveno na odgojnu komponentu obrazovanja.

G/ PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Nastavnici koji ispunjavaju uslove po drugim kurikularnim predmetima za osnovnu školu.

